

DECISIO

Greenport Duin- en Bollenstreek Arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek

Definitief, 30 april 2021

TITEL

Arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek

DATUM

30 april 2021

STATUS RAPPORT

Definitief

OPDRACHTGEVER

Greenport Duin- en Bollenstreek

PROJECTTEAM DECISIO

Suzanne Steegman

Lilian Tilburgs

CONTACTGEGEVENS DECISIO | ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Valkenburgerstraat 212

1011 ND Amsterdam

T 020 – 67 00 562

E info@decisio.nl

I www.decisio.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding, vraagstelling en aanpak	7
1.2	Definities	8
1.3	Leeswijzer	9
2.	Economische situatie	10
2.1	Aantal werkende arbeidsmigranten	10
2.2	Belangrijkste werk-woonrelaties	13
2.3	Prognose tot 2030	15
3.	Woonsituatie	18
3.1	Aantal (geregistreerd) woonachtige arbeidsmigranten	18
3.2	Huisvestingssituatie	23
3.2.1	Proces van huisvesting	23
3.2.2	Type huisvesting	23
3.2.3	Eerste blik op huisvestingsopgave	25
	Bijlage I: Methodiek	27
	Bijlage II: Achtergrondcijfers	28

Samenvatting

Achtergrond en aanpak

De Greenport Aalsmeer heeft namens de Greenport Aalsmeer en Greenport Duin- en Bollenstreek aan Decisio gevraagd een kwantitatieve inventarisatie uit te voeren naar de omvang en belangrijkste kenmerken van de doelgroep arbeidsmigranten in **beide regio's, met** daarbij een eerste blik op de huisvestingssituatie en -opgave. Dit doen we op basis van de database *Internationale werknemers* (via de CBS Microdata), aangevuld met 15 gesprekken met bedrijven, uitzenders en huisvesters **in de regio. Voor beide regio's is** een aparte rapportage opgeleverd.

Vraag 1: Hoe heeft het aantal arbeidsmigranten zich ontwikkeld in de Greenport Duin- en Bollenstreek sinds 2010, en hoe ontwikkelt deze doelgroep zich tot 2030?

In 2019 werkten in de Greenport Duin- en Bollenstreek 10.370 arbeidsmigranten. Sinds 2010 is het aantal dan vervijfvoudigd en neemt hun aantal jaarlijks toe met gemiddeld 21%. De belangrijkste werkgemeenten zijn Noordwijk en Hillegom. Als gevolg van corona is er een tijdelijke dip geweest in het aantal arbeidsmigranten. Daarna is de vraag in veel sectoren weer toegenomen naar (boven) het oude niveau.

Op basis van een drietal scenario's is de ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten tot 2030 geprognoseerd. Verwachting is dat de groep **arbeidsmigranten blijft groeien.** Uit de prognoses scenario's komt een potentiële omvang naar voren van 13.670 tot 14.140 arbeidsmigranten in 2030.

Vraag 2: Wat zijn de belangrijkste kenmerken van de populatie arbeidsmigranten?

De belangrijkste kenmerken van de doelgroep arbeidsmigranten zijn:

- *Herkomsten:* het aandeel arbeidsmigranten afkomstig uit Polen is in de afgelopen jaren toegenomen tot driekwart van de gehele populatie arbeidsmigranten. Naar verwachting wordt de top-10 herkomstlanden in de komende jaren steeds diverser met meer nationaliteiten als Roemenen, Slowaken, Hongaren en Bulgaren.
- *Geslacht:* de man-vrouwverhouding van arbeidsmigranten binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek is 53 tegenover 47%. Iets meer dan de helft van alle arbeidsmigranten is man.
- *Bedrijfssector:* de meeste arbeidsmigranten zijn actief in de landbouw, groothandel en horeca. Meer dan de helft van de arbeidsmigranten is werkzaam via een uitzendbureau (61%). Uit de gesprekken halen we op dat arbeidsmigranten via een uitzendbureau veelal werken in de land- en tuinbouw,

logistiek en industrie. Maar er komt ook steeds meer vraag vanuit andere sectoren naar arbeidsmigranten, zoals de zorg.

- *Verblijfsduur*: de verblijfsduur van arbeidsmigranten is sterk afhankelijk van de sector waarin zij werkzaam zijn en loopt uiteen van enkele weken tot meer dan een jaar. Gemiddeld zien we dat 51% na een jaar nog economisch actief is, na twee jaar is dit 34%.

Vraag 3: Hoeveel arbeidsmigranten zijn woonachtig in de Greenport Duin- en Bollenstreek en hoe is hun huisvesting georganiseerd?

In de Greenport Duin- en Bollenstreek staat (vanuit de CBS Microdata) van 3.905 arbeidsmigranten de woonlocatie geregistreerd. Dit aantal is naar verwachting een onderschatting. Op basis van diverse bronnen komen we uit op een geschat totaal van 7.000 tot 12.000 woonachtige arbeidsmigranten. De belangrijkste woonlocaties binnen Greenport Duin- en Bollenstreek zijn (op basis van het aantal dat we geregistreerd in beeld hebben via de data):

- Gemeente Noordwijk: in Noordwijkerhout (690) en Noordwijk-Binnen (420)
- Gemeente Katwijk: in Rijnsburg (240) en Katwijk aan Zee (215)
- Gemeente Hillegom: de wijken Midden (215) en Zuid (150)
- Gemeente Lisse: de wijken Noord (145) en Centrum (130)

De meeste arbeidsmigranten wonen in reguliere eengezinswoningen verspreid door de Greenport Duin- en Bollenstreek. Daarnaast zijn er enkele grotere locaties waar arbeidsmigranten worden gehuisvest, zoals een appartementencomplex in Katwijk, enkele (oudere) hotels waaronder in Lisse en Hillegom.

Een groot deel van de arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkzaam zijn, wordt geworven via uitzendbureaus. Huisvesting wordt vaak ook door deze uitzenders geregeld. Bedrijven en uitzenders vinden het (in toenemende mate) een uitdaging om voldoende huisvesting te vinden voor hun werknemers. Zij geven aan dat er op dit moment sprake is van een tekort. Een gevolg van dit tekort is dat er sprake is van:

- a) Huisvesting op niet-ideale locaties.
- b) Huisvesting waarvan de kwaliteit lager is dan wenselijk.
- c) Huisvesting op locaties buiten de regio.

Eerste doorkijk richting huisvestingsopgave

Vanuit de data en gesprekken zien we dat het aantal werkende en woonachtige arbeidsmigranten niet alleen in de afgelopen jaren is toegenomen, maar dit naar verwachting ook in de komende jaren toeneemt als gevolg van de vraag naar arbeidskrachten in onder andere de tuinbouw en daaraan gerelateerde werkgelegenheid in de industrie en logistiek. Deze toename zorgt ervoor dat nieuwe

DECISIO

mogelijkheden voor huisvesting gewenst zijn. Advies is om verder te onderzoeken welk type huisvesting aansluit bij de vraag en welke locaties binnen gemeenten zich daarvoor het beste lenen. Dat kan bijvoorbeeld met behulp van een vlekkenplan met potentiële locaties voor nieuw te ontwikkelen huisvesting, of transformatie van bestaand (leegstaand) vastgoed.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding, vraagstelling en aanpak

De Nederlandse economie is de afgelopen jaren fors gegroeid; ook in de Greenport Duin- en Bollenstreek. Bedrijven zetten in toenemende mate arbeidsmigranten in om aan de groeiende arbeidsvraag te voldoen. Deze arbeidsmigranten verblijven voor een bepaalde termijn in de Greenport Duin- en Bollenstreek; liefst op niet al te grote afstand tot waar ze werken. Het aanbod op de woningmarkt is niet altijd voldoende afgestemd op extra of tijdelijke vraag omdat geschikte tijdelijke of meer structurele huisvesting niet altijd voorhanden is. Dit leidt soms tot verdringing en ongewenste huisvestingssituaties, terwijl het vanuit kwantitatief en kwalitatief perspectief eerder wenselijk is om de huisvesting van arbeidsmigranten op de korte en langere termijn goed (structureel) te regelen zodat in de Greenport Duin- en Bollenstreek nu en in de toekomst een gezond(e) woonsituatie en economische vestigingsklimaat bestaat.

Doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in het vraagstuk rondom aantallen werkzame en woonachtige arbeidsmigranten in de regio, hun verwachte ontwikkeling en bijbehorende huisvestingssituatie. Daarbij horen de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe heeft het aantal arbeidsmigranten zich ontwikkeld in de Greenport Duin- en Bollenstreek sinds 2010, en hoe ontwikkelt deze doelgroep zich tot 2030?
2. Wat zijn de belangrijkste kenmerken van de populatie arbeidsmigranten?
3. Hoeveel arbeidsmigranten zijn (geregistreerd) woonachtig in de Greenport Duin- en Bollenstreek en hoe is hun huisvesting georganiseerd?

Tegen deze achtergrond voerde Decisio een onderzoek uit naar het aantal arbeidsmigranten (en hun belangrijkste kenmerken) in de Greenport Duin- en Bollenstreek. Hierbij gaat het om de volgende vijf gemeenten: Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen. Voor deze regio en deze gemeenten zijn de cijfers in kaart gebracht voor de periode 2010-2019¹. Dit is gedaan op basis van de database die door Decisio ontwikkeld is via CBS Microdata. In de bijlage is een uitgebreide toelichting te vinden op deze cijfers.

Naast deze kwantitatieve informatie zijn in totaal 15 gesprekken gevoerd met enkele (grote) werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters in de regio. Parallel aan dit rapport is een rapport opgesteld voor de aangelegen Greenport Aalsmeer. De

---

¹ Meest recent: cijfers over 2020 zijn (via het CBS) in het najaar van 2021 beschikbaar

resultaten uit de gesprekken hebben betrekking op de aantallen, (verwachte) ontwikkeling en huisvestingssituatie in beide regio's.

Cijfers arbeidsmigranten op basis van CBS Microdata

Het CBS geeft geaccrediteerde organisaties toegang tot de databestanden op basis waarvan het CBS haar statistieken opstelt (de zogenaamde 'CBS Microdata'). Decisio heeft toegang tot CBS Microdata en gebruikt dit om de 'Monitor internationale werknemers' op te stellen op basis van diverse uitgangspunten, waaronder:

- De werknemer werkt in Nederland
- De werknemer heeft de buitenlandse nationaliteit (oftewel: geen Nederlandse nationaliteit)
- De werknemer verdient een inkomen uit 'actieve arbeid'. Oftewel, internationale werknemers zijn niet in de monitor opgenomen wanneer zij bijvoorbeeld een uitkering ontvangen, of werkloos zijn.

Binnen deze monitor zoomen we onder meer specifiek in op de arbeidsmigranten. Voor de monitor koppelt Decisio binnen CBS Microdata arbeidscontract-informatie van arbeidsmigranten in Nederland aan diverse persoonsgegevens. Op gemeenteniveau en (deels) op postcodeniveau geeft de monitor vervolgens onder meer inzicht in het aantal arbeidsmigranten dat in een regio woont en/of werkt, in welke sector zij werkzaam zijn, hoe lang zij in Nederland economisch actief zijn en herkomst.

1.2 Definities

In dit rapport worden diverse begrippen gebruikt. Deze begrippen gebruiken we om doelgroepen in de data-analyse goed af te bakenen. Voor de duidelijkheid geven we hier een overzicht van hetgeen we daarmee bedoelen:

- **Internationale werknemer:** is een economisch-actieve persoon met alleen een buitenlandse nationaliteit (oftewel deze persoon heeft niet de Nederlandse nationaliteit) en die in loondienst is bij een in Nederland gevestigde organisatie. Voor deze persoon wordt loonheffing afgedragen aan de Belastingdienst.
- **Kenniswerker:** is een internationale werknemer die gerekend wordt tot de groep kenniswerkers waarbij een minimale looneis gesteld is voor twee leeftijdsgroepen. Deze groep valt niet binnen de scope van dit onderzoek.
- **Arbeidsmigrant:** is een internationale werknemer die minder verdient dan de gestelde minimale looneis voor de kenniswerker. In de bijlage bij dit rapport is dit nader toegelicht.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we het beeld voor de periode 2010 tot en met 2019 van aantal arbeidsmigranten dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt en woont. Daarnaast gaan we in dit hoofdstuk ook in op de belangrijkste kenmerken van arbeidsmigranten en woon-werkrelaties. Tot slot is in dit hoofdstuk een prognose opgenomen van het aantal werkende arbeidsmigranten tot 2030. In hoofdstuk 3 gaan we dieper in op huisvestingssituatie.

2. Economische situatie

In dit hoofdstuk beschrijven we de populatie arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt. We gaan daarbij in op de (ontwikkeling in) aantallen, belangrijkste kenmerken, woon-werkrelaties binnen en buiten de regio, en de verwachte ontwikkeling van deze doelgroep tot 2030.

2.1 Aantal werkende arbeidsmigranten

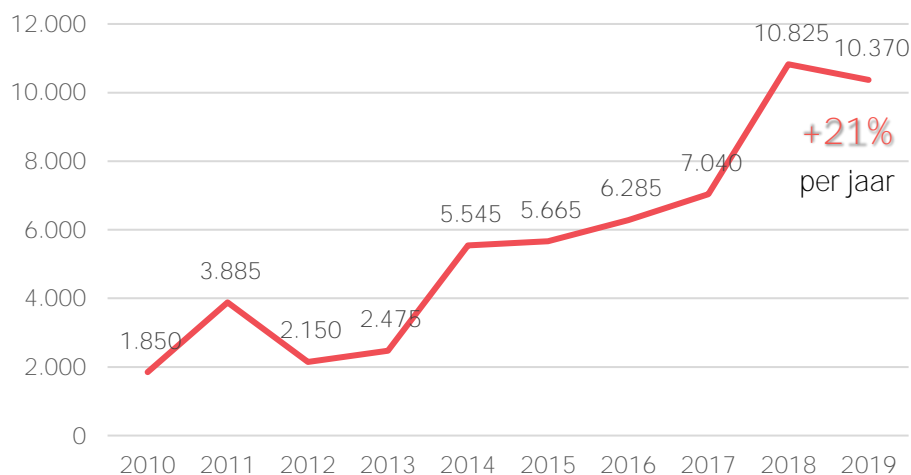
Aantal werkzame arbeidsmigranten groeit jaarlijks 21%

In 2019 werkten in de Greenport Duin- en Bollenstreek 10.370 arbeidsmigranten. Sinds 2010 is het aantal werkzame arbeidsmigranten in de Greenport meer dan vervijfvoudigd: van 1.850 in 2010 naar 10.370 in 2019. Sinds 2010 bedraagt de gemiddelde groei 21% per jaar.

Helft arbeidsmigranten werkt in Noordwijk

Binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek is Noordwijk de belangrijkste werkgemeente voor arbeidsmigranten. Bijna de helft (48%) van het aantal arbeidsmigranten werkt in deze gemeente (4.935 arbeidsmigranten). Hier groeide het aantal arbeidsmigranten sinds 2010 met 31% per jaar. In Noordwijk zitten enkele grotere uitzenders, zie daarvoor ook het tekstkader op pagina 7. Een andere belangrijke werkgemeente is Hillegom. Hier werkten in 2019 in totaal 3.415 arbeidsmigranten, met een gemiddelde jaarlijkse groei van 22%.

Figuur 2.1 Ontwikkeling aantal arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2010-2019

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata

Tabel 2.1 Aantal arbeidsmigranten naar werklocatie in 2010 en 2019

Werklocatie	Aantal 2010	Aantal 2019	Verschil absoluut	Jaarlijkse groei
Hillegom	580	3.415	2.835	22%
Katwijk	330	865	535	11%
Lisse	275	400	125	4%
Noordwijk	440	4.935	4.495	31%
Teylingen	225	755	530	14%
Greenport Duin- en Bollenstreek	1.850	10.370	8.520	21%

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata

Vestiging van uitzendbureau en werklocatie

In de CBS Microdata is de werklocatie van werknemers (zoals arbeidsmigranten) geregistreerd als het adres van de werkgever. Voor arbeidsmigranten, die vaak via een uitzendbureau werken, komt het voor dat het werkadres van arbeidsmigranten elders is gelegen aangezien zij door het uitzendbureau tijdelijk bij een of meerdere werkgevers worden uitgezonden. Echter, dit daadwerkelijke werkadres is op basis van CBS Microdata niet bekend. Dit kan een licht vertekend beeld (onderschatting of overschatting) opleveren van het aantal arbeidsmigranten per werkgemeente. In Noordwijk zijn diverse uitzenders gevestigd. Uit de gesprekken blijkt dat het overgrote deel van deze arbeidsmigranten wel werkzaam is binnen een van de regiegemeenten. Het is daarom aannemelijk dat op het niveau van de Greenport Duin- en Bollenstreek de afwijking in aantallen waarschijnlijk beperkt is.

Effect coronacrisis op aantal arbeidsmigranten

De huidige preventiemaatregelen rondom het coronavirus hebben gevolgen voor het aantal arbeidsmigranten in verschillende economische sectoren. Denk bijvoorbeeld aan (tijdelijke) vraaguitval (horeca) of -toename (logistiek). Uit de gesprekken met bedrijven, huisvesters en uitzenders halen we op dat er bij de eerste lockdown in maart 2020 in vrijwel alle sectoren een tijdelijke dip is geweest in het aantal arbeidsmigranten dat bij of via hen werkzaam was. In sommige sectoren was deze dip van korte duur, zoals de logistieke sector, waarin bijvoorbeeld de export naar het buitenland enkele maanden stil heeft gelegen. Daarna is de vraag weer teruggekomen op het oude niveau, of zelfs daarboven. Bovendien hebben uitzendbureaus hun diensten tijdelijk en gedeeltelijk ergens anders ondergebracht, zoals naar distributiecentra van supermarkten.

In de bloemensector is het beeld wisselend: soms heeft de vraag kort, soms wat langer stilgelegen. Gesprekspartners geven aan dat er ook aan het einde van 2020

en begin van 2021 een aantal dips zijn geweest als gevolg van het sluiten van de detailhandel. Tegelijkertijd is de vraag naar bloemen binnen en buiten Nederland verder toegenomen. Die dip geldt dus niet zozeer voor de export van bloemen. Hier zien we eveneens dat de vraag naar arbeidsmigranten gelijk of hoger is dan pre corona.

Belangrijkste kenmerken doelgroep arbeidsmigranten

In de bijlage zijn gegevens te vinden over de kenmerken van de groep arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek. In deze paragraaf geven we een opsomming van de belangrijkste kenmerken:

- *Herkomst*: het aandeel arbeidsmigranten afkomstig uit Polen is in de afgelopen jaren toegenomen tot driekwart van de gehele populatie arbeidsmigranten. Bovendien zien we dat Roemenen, Slowaken, Tsjechen, Syriërs en Bulgaren deel uitmaken van de top-10 nationaliteiten, terwijl deze in 2010 daar nog in ontbraken. Gesproken bedrijven en uitzenders verwachten dat het type herkomstlanden steeds diverser zal worden: door groei van de Poolse economie zijn arbeidsmigranten steeds lastiger te werven en groeit naar verwachting het aantal arbeidsmigranten uit Roemenië, Slowakije, Hongarije en Bulgarije.
- *Geslacht*: de man-vrouwverhouding van arbeidsmigranten binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek is 53 tegenover 47%. Iets meer dan de helft van alle arbeidsmigranten is man.
- *Bedrijfssector*: de meeste arbeidsmigranten zijn actief in de landbouw, groothandel en horeca. Meer dan de helft van de arbeidsmigranten is werkzaam via een uitzendbureau (61%). Uit de gesprekken halen we op dat arbeidsmigranten via een uitzendbureau veelal werken in de land- en tuinbouw, logistiek en industrie. Maar er komt ook steeds meer vraag vanuit andere sectoren naar arbeidsmigranten, zoals de zorg.
- *Verblijfsduur*: de verblijfsduur van arbeidsmigranten is sterk afhankelijk van de sector waarin zij werkzaam zijn en loopt uiteen van enkele weken tot meer dan een jaar. Gemiddeld zien we dat 51% na een jaar nog economisch actief is, na twee jaar is dit 34%. Piekmomenten verschillen ook per sector: in de bollenteelt is mei tot november een drukke periode. In de land- en tuinbouw zijn dit vooral de oogstseizoenen (juni – augustus). De industrie loopt vrijwel het hele jaar door met enkele piekmomenten rondom feestdagen. Dat geldt ook voor de logistiek.

2.2 Belangrijkste werk-woonrelaties

Op basis van BRP-gegevens² voor 2019 blijkt dat 18% van de arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt, ook in de Greenport ingeschreven staat. Voornamelijk de arbeidsmigranten die in gemeente Katwijk werkzaam zijn, wonen in de eigen werkgemeente (24%). In Hillegom staat slecht 5% van de werkzame arbeidsmigranten in deze gemeente als woonachtig ingeschreven.

Tabel 2.2 Aandeel arbeidsmigranten dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt en woont, naar gemeente, 2019*

Werkgemeente	Aantal werkenden	Woont geregistreerd in werkgemeente	Woont elders in Greenport Duin- en Bollenstreek	Woont buiten Greenport Duin- en Bollenstreek	Woonlocatie onbekend
Hillegom	3.415	5%	4%	2%	90%
Katwijk	865	24%	16%	24%	35%
Lisse	400	14%	20%	14%	53%
Noordwijk	4.935	12%	5%	9%	74%
Teylingen	755	12%	19%	29%	40%
Totaal	10.370	Nvt	18%	9%	73%

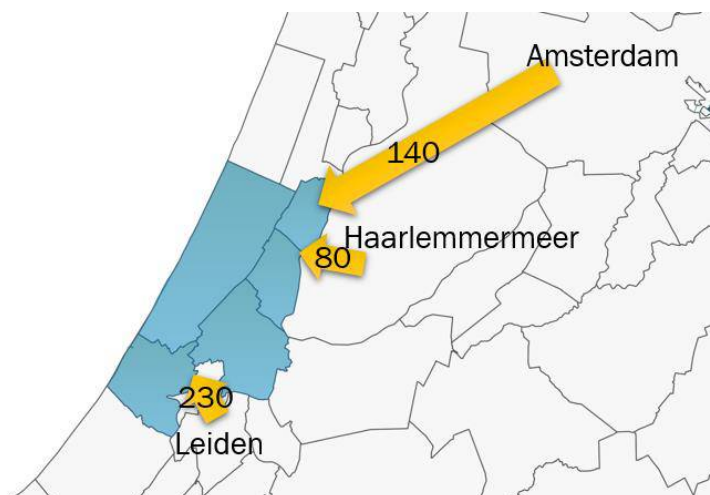
*de percentages in de tabel tellen niet altijd op tot 100% als gevolg van afronding

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata

Als het gaat om inkomende pendel van arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek werken maar elders wonen, dan zien we vooral een sterke relatie met de gemeenten Leiden, Amsterdam en Haarlemmermeer. Van 705 arbeidsmigranten is bekend dat zij in de Greenport Duin- en Bollenstreek werken, maar elders wonen.

² Gemeenten houden persoonsgegevens van burgers (ingezetenen) bij in de Basisregistratie Personen (BRP). Als iemand verhuist naar het buitenland, dan verhuist het overzicht met persoonsgegevens naar het niet-ingezetene-deel van de BRP. Dit heet ook wel de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI). Mensen die korter dan vier maanden naar Nederland komen, kunnen zich laten registreren als niet-ingezetene in de RNI.

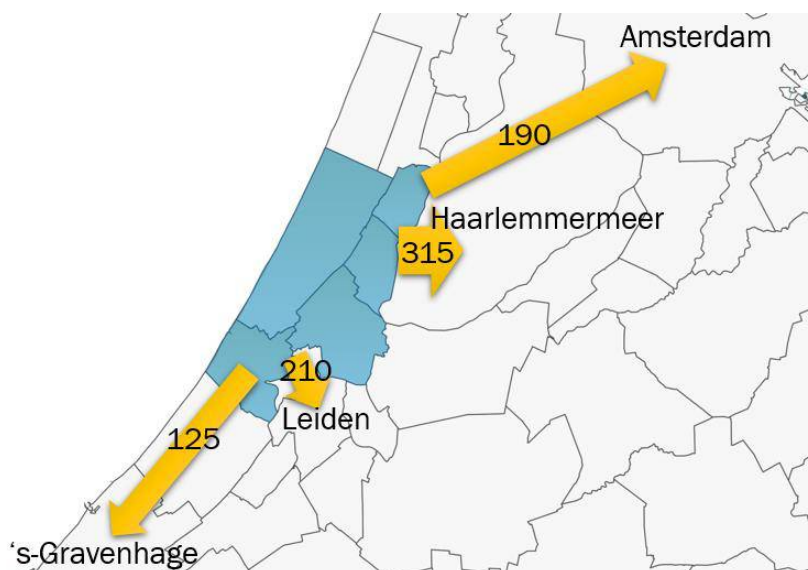
Figuur 2.2 Belangrijkste inkomende pendelstromen van de groep werkzame arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019

Bron: Decisio (2021), o.b.v. CBS Microdata

Andersom, als het gaat om uitgaande pendel van arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek wonen maar elders werken, zien we de grote nabijgelegen gemeente Haarlemmermeer en Leiden. Verder wonen er bijvoorbeeld 190 arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek die in Amsterdam werken. In totaal is van 2.055 arbeidsmigranten bekend dat zij in de Greenport Duin- en Bollenstreek wonen, maar elders werken.

Figuur 2.3 Belangrijkste uitgaande pendelstromen van de groep woonachtige arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019

Bron: Decisio (2021), o.b.v. CBS Microdata

We zien ook dat er 125 arbeidsmigranten die in de Duin- en Bollenstreek wonen in Venray werken. Deze arbeidsmigranten zijn waarschijnlijk in dienst van het uitzendbureau Otto Workforce dat een vestiging in Amstelveen heeft, maar waarvan het hoofdkantoor in Venray is gevestigd. Andersom zien we bijvoorbeeld ook dat er 25 arbeidsmigranten in gemeente Hollands Kroon wonen die in Greenport Duin- en Bollenstreek werken.

2.3 Prognose tot 2030

Op basis van de historische ontwikkeling in de economie en het aantal arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, en in de bredere COROP-regio Leiden en Bollenstreek zijn prognoses opgesteld van de te verwachten ontwikkeling tot 2030. In onderstaand kader geven we een korte toelichting op de methodiek; een uitgebreid overzicht van de genomen stappen is opgenomen in de bijlagen bij het rapport.

Achtergrond prognose

Voor de prognoses kijken we ten eerste naar de daadwerkelijke ontwikkeling van het aantal werkende arbeidsmigranten tussen 2010 en 2019. Met behulp van een meervoudige lineaire regressieanalyse verklaren we vervolgens deze ontwikkeling aan de hand van economische indicatoren. Hieruit blijkt dat de ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten goed kan worden verklaard door de ontwikkeling in het **aantal banen** en **openstaande vacatures** in een regio.

Vervolgstep is om de prognose van het aantal arbeidsmigranten op te stellen aan de hand van regionale prognoses voor deze twee verklarende variabelen (banen en openstaande vacatures). Voor de baanontwikkeling baseren we ons op de regionale COROP-prognoses (COROP Groot-Amsterdam) zoals in de toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving (WLO) Hoog en Laag (bron: CPB, 2016). Voor openstaande vacatures zijn geen prognoses beschikbaar: deze spiegelen we daarom aan de veronderstelde ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) onder WLO-hoog en WLO-laag in de regio.

De impact van het **coronavirus** op het aantal arbeidsmigranten is nog lastig in te schatten. De huidige preventiemaatregelen hebben gevolgen voor verschillende economische sectoren. Denk bijvoorbeeld aan (tijdelijke) vraaquitval (horeca) of -toename (logistiek). We verwachten dat het aantal arbeidsmigranten tijdens de eerste golf in 2020 sterk is **afgenomen, maar sindsdien in veel regio's (als gevolg van toegenomen vraag naar arbeid)** weer (langzaam) toeneemt. Dat halen we ook op uit de gesprekken met uitzenders, werkgevers en bedrijven. We nemen in de prognose een scenario op waarin we de impact van het virus zo goed mogelijk inschatten. Daarvoor baseren we ons op CPB ramingen, die

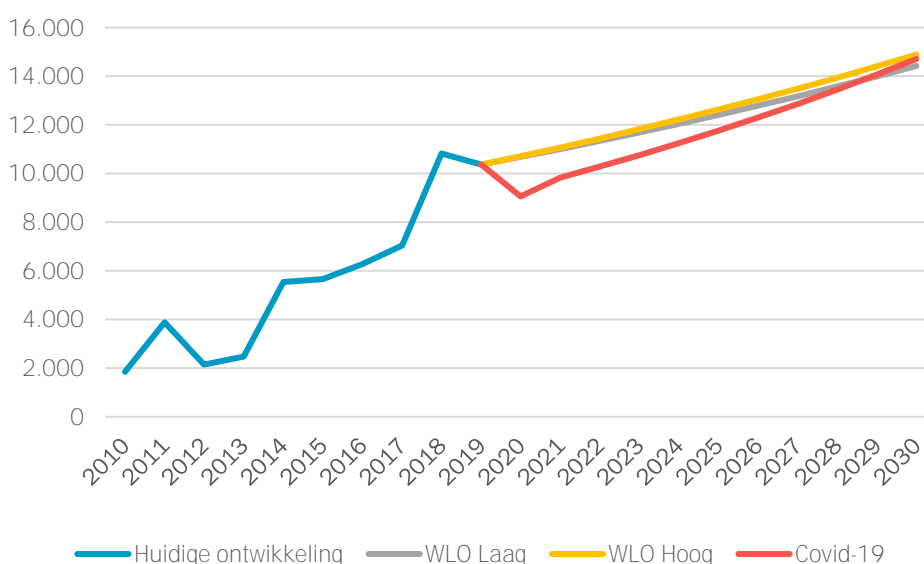
de impact schatten op het landelijk aantal banen en het BBP in 2020 en 2021 (bron: CPB, 2020). Het CPB houdt op dit moment een basisscenario aan waarin er in 2021 effectief kan worden gevaccineerd. In dit basisscenario zal er daarom in 2021 voorzichtig herstel op treden. Daarbij nemen we aan dat de daling in landelijke werkgelegenheid en bbp vergelijkbaar is met de daling in de werkgelegenheid voor arbeidsmigranten in de regio. De werkelijke daling in het aantal arbeidsmigranten kan (afhankelijk van de sector en vraag) hoger of lager uitvallen dan verondersteld.

Tabel 2.3 Scenario's prognose aantal werkende arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek

	2019	Gemiddeld jaarlijkse groei	2030	Verskil absoluut
WLO - Laag	10.370	2,8%	14.420	4.050
WLO - Hoog	10.370	3,1%	14.890	4.520
Corona	10.370	3,0%	14.710	4.340

Uit de drie prognoses scenario's blijkt voor de Greenport Duin- en Bollenstreek dat het aantal arbeidsmigranten de komende tien jaar blijft toenemen tot een populatie van naar schatting 14.420 tot 14.710 arbeidsmigranten in 2030.

Figuur 2.4 Prognose aantal werkende arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek tot 2030

Bron: Decisio (2021), o.b.v. CBS Microdata, CPB

Toekomstige ontwikkeling nader verklaard

Uitzenders, huisvesters en bedrijven geven aan dat zij voor zowel de korte als (middel)lange termijn verwachten dat hun vraag naar arbeidskrachten blijft toenemen. De belangrijkste sectoren in de regio, namelijk de logistiek, industrie en tuinbouw blijven volgens hen groeien en er is sprake van een toenemende vraag aan producten en diensten.

Er zijn verschillende trends die een positieve of negatieve invloed hebben op de vraag naar het aantal arbeidsmigranten. Zo kan vergrijzing zorgen voor een afnemende beroepsbevolking en daarmee toenemende vraag naar arbeidskrachten, en trends als robotisering en automatisering daarentegen voor een vervanging van arbeid. Uitzenders en bedrijven geven aan dat er steeds vaker sprake is van automatisering van delen van het productieproces. Enkele gesprekspartners geven aan dat daardoor de vraag naar arbeidsmigranten op de middellange termijn zal afnemen. De meesten geven echter aan dat automatisering niet direct leidt tot een afname in de vraag. Als gevolg van die automatisering nemen productievolumes toe, waardoor ook de vraag naar arbeid voor het proces eromheen blijft. Dat geldt bijvoorbeeld voor de verwerking en verpakking van tulpen. Mogelijk dat er een verschuiving plaatsvindt van werkzaamheden binnen of tussen sectoren (o.a. de zorg).

3. Woonsituatie

In dit hoofdstuk beschrijven we het aantal (geregistreerd) woonachtige arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek en hun huisvestingssituatie. Daarbij gaan we in op het proces van het regelen van huisvesting en de belangrijkste locaties waar arbeidsmigranten gehuisvest worden.

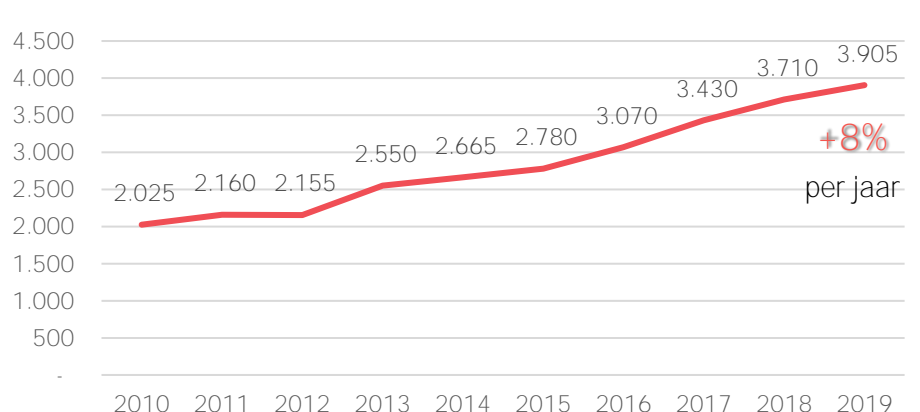
3.1 Aantal (geregistreerd) woonachtige arbeidsmigranten

Aantal woonachtige arbeidsmigranten groeit jaarlijks 8%

Op basis van BRP-registraties zien we dat in 2019 ruim 3.900 arbeidsmigranten geregistreerd woonachtig zijn in de Greenport Duin- en Bollenstreek. Dit is naar verwachting een onderschatting van het daadwerkelijke aantal, zie daarvoor het kader op pagina 17. De gemeente Noordwijk is de belangrijkste woongemeente voor geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten: hier wonen 1.440 arbeidsmigranten. Dit is 37% op het totaal aantal woonachtige arbeidsmigranten in de Duin- en Bollenstreek. Daarnaast zijn Katwijk (860 geregistreerde arbeidsmigranten) en Hillegom (605 geregistreerde arbeidsmigranten) belangrijke woongemeenten.

Sinds 2010 is het aantal arbeidsmigranten in alle gemeenten toegenomen: in de meeste gemeenten is het aantal ongeveer verdubbeld. Gemiddeld groeit het aantal met 8% per jaar. In Noordwijk is het aantal arbeidsmigranten tussen 2010 en 2019 sterker toegenomen dan gemiddeld, met 11% per jaar. In Lisse is dit veel lager, met 1% per jaar.

Figuur 3.1 Aantal BRP-geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek

Bron: Decisio (2021), via CBS Microdata

Tabel 3.1 Ontwikkeling aantal BRP-geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten per gemeente, 2010 - 2019

Gemeente	Aantal, 2010	Aantal, 2019	Jaarlijkse groei
Hillegom	340	605	7%
Katwijk	435	860	8%
Lisse	390	410	1%
Noordwijk	565	1.440	11%
Teylingen	295	590	8%
Greenport Duin- en Bollenstreek	2.025	3.905	8%

Bron: Decisio (2021), via CBS Microdata

Belangrijkste woonwijken

Binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek zijn Noordwijkerhout en Noordwijk-Binnen de belangrijkste woonwijken waar arbeidsmigranten geregistreerd woonachtig zijn. Daarnaast zijn de wijken Rijnsburg en Katwijk aan Zee samen goed voor 465 woonachtige arbeidsmigranten.

Tabel 3.2 Woonwijken met meer dan 200 BRP-geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten, 2019

Wijk	Gemeente	Aantal geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten
Noordwijkerhout	Noordwijk	690
Noordwijk-Binnen	Noordwijk	420
Noordwijk aan Zee	Noordwijk	330
Rijnsburg	Katwijk	240
Katwijk aan Zee	Katwijk	215
Hillegom Midden	Hillegom	215

Bron: Decisio (2021), via CBS Microdata

staat ingeschreven in Polen (4.700). Daarnaast staan er bijvoorbeeld nog 70 arbeidsmigranten ingeschreven in Roemenië. Omdat hun woonadres staat geregistreerd in het thuisland en het onwaarschijnlijk is dat zij iedere dag vanaf daar naar Nederland reizen, verwachten we dat zij wel in de regio woonachtig zijn. Van 225 arbeidsmigranten is ook het woonland onbekend.

Tabel 3.3 Woonland van RNI-geregistreeerde arbeidsmigranten werkzaam in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019

Woonland	Aantal
Polen	4.700
Roemenië	70
Bulgarije	45
Letland	10
Spanje	10
Overig	0
Onbekend	225
Greenport Duin- en Bollenstreek	5.060

Bron: Decisio (2021), via CBS Microdata

Verkenkend onderzoek EU-arbeidsmigranten

Platform31 heeft in 2017 een onderzoek naar Poolse arbeidsmigranten uitgevoerd voor de Rekenkamercommissie Hillegom, Lisse en Noordwijkerhout. In dit onderzoek werd geconstateerd dat er 3.000 geregistreeerde Poolse arbeidsmigranten in de Duin- en Bollenstreek wonen waarvan ongeveer 1.600 in de gemeenten Hillegom, Lisse en Noordwijkerhout. Daarnaast wordt het aantal niet-geregistreeerde Poolse arbeidsmigranten op 4.800 geraamd. Door de seizoenspieken kan dit variëren van ongeveer 5.000 in het laagseizoen tot 7.800 in het hoogseizoen. Een variatie van plus of min 22%. Bovendien maakt de verkenning duidelijk dat de groep EU-arbeidsmigranten in de regio geleidelijk van samenstelling verandert. Seizoensgebonden migratiepatronen maken langzaam maar zeker plaats voor vestigingsmigratie. Het aantal kinderen van Poolse afkomst nam de afgelopen jaren toe - wat ook zichtbaar is in het basisonderwijs en in het gebruik van andere voorzieningen voor kinderen.

Naar schatting 7.000 tot 12.000 woonachtige arbeidsmigranten

Uit de BRP-registraties blijkt dat er 3.905 arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek staan ingeschreven op een woonadres. Dit is een onderschatting van het daadwerkelijke aantal woonachtige arbeidsmigranten. In deze paragraaf geven we een inschatting van het totaal aantal woonachtigen in de Greenport Duin- en Bollenstreek.

Er zijn in elk geval 5.060 arbeidsmigranten die werkzaam zijn in de Greenport Duin- en Bollenstreek, maar geen woonadres in Nederland hebben. Vaak is hun woonadres geregistreerd in het land van herkomst. Het is aannemelijk dat deze arbeidsmigranten ergens in of net buiten de regio woonachtig zijn. Daarmee zou het aantal woonachtige arbeidsmigranten net onder de 9.000 kunnen liggen. Vanuit de woonwerkpendel komen we op een wat hoger aantal uit: van de 10.370 arbeidsmigranten werkzaam in de Greenport Duin- en Bollenstreek, wonen 705 arbeidsmigranten buiten de regio. Tegelijkertijd wonen er binnen de Greenport 2.055 arbeidsmigranten die elders werken. Daarmee ontstaat een schatting van circa 11.720 woonachtige arbeidsmigranten: ruim drie keer zoveel als via BRP-registraties. Dat wordt onderschreven door een literatuurstudie van woningmarktadviesbureau Companen³ waaruit blijkt dat circa 45 tot 55 procent van de arbeidsmigranten staat ingeschreven. Tot slot geeft de SNF aan dat ongeveer een kwart van het totaal aantal bedden in Nederland door hen wordt gecertificeerd⁴. Dat zou betekenen dat, op basis van de 2.065 bedden die binnen de regio door hen zijn gecertificeerd, het gaat om een totaal van circa 8.260 bedden.

Tabel 3.4 Schatting totaal aantal woonachtige arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019

Benadering	Geschat aantal arbeidsmigranten
Geregistreerd woonachtigen en woonland onbekend	8.965
Pendelrelaties	11.720
Literatuurstudie Companen	7.100 – 8.680
Stelregel SNF	8.260*

*Bij de SNF gaat het om een benadering van het aantal bedden.

Op basis van deze analyses schatten we dat in 2019 in de Greenport Duin- en Bollenstreek in totaal tussen de **7.000 en 12.000 arbeidsmigranten wonen**.

³ Via woningmarktadviesbureau Companen, op basis van onderzoeken van de Universiteit Utrecht (2013), Erasmus Universiteit (2014), Erasmus Universiteit en Nicis Institute (2012) en het Risbo (2009).

⁴ Deze inschatting is gebaseerd op een inschatting van Expertisecentrum Flexwonen van enkele jaren geleden dat er zo'n 400.000 arbeidsmigranten kort- en middellang verblijven in Nederland, en het feit dat SNF net iets minder dan 100.000 bedden in het locatieregister heeft staan.

3.2 Huisvestingssituatie

In deze paragraaf gaan we in de huisvestingssituatie en -opgave van arbeidsmigranten: hoe is het proces van huisvesting op dit moment georganiseerd? Is dit makkelijk of moeilijk te organiseren, en welke invloed heeft de situatie rondom corona hierop?

3.2.1 Proces van huisvesting

Een groot deel van de arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkzaam zijn, komt niet op eigen initiatief, maar wordt geworven via uitzendbureaus. Nederlandse uitzendbureaus hebben een lokale afdeling of huren een lokaal bedrijf in, bijvoorbeeld in Polen, Bulgarije of Roemenië. Dit is de eerste schakel die mensen informeert over de werkzaamheden die ze kunnen gaan doen, maar ook over de huisvesting. Het uitzendbureau regelt vervolgens het vervoer naar Nederland, maar ook vaak zaken als een bsn-nummer, zorgverzekering en de **huisvesting**. Een deel van de uitzendbureaus die in de regio's actief is, heeft zelf een aantal locaties in bezit, maar het wordt meestal uitbesteed aan een derde partij: een tussenpartij, of direct bij een makelaar of investeerder.

3.2.2 Type huisvesting

Groot deel arbeidsmigranten gehuisvest in reguliere eengezinswoningen

Uit de gesprekken blijkt dat een groot deel van de arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek wonen, zijn gehuisvest in reguliere eengezinswoningen verspreid door de regio. Dat komt overeen met het beeld vanuit de database (zie tabel 3.1) en het SNF-locatieregister.

Er zijn ook een aantal grote(re) locaties waar de huisvesting van arbeidsmigranten wordt georganiseerd. Zo zijn er in Lisse en Hillegom een aantal grotere locaties, waaronder wat (oudere) hotels.

Type huisvesting via het SNF-locatieregister

De Stichting Normering Flexwonen (SNF) heeft op basis van het locatieregister van ondernemingen met een SNF-keurmerk berekend dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek circa 70% van de locaties reguliere woningen zijn. Dat wordt bevestigd in de gesprekken met uitzenders, huisvesters en bedrijven. Daarnaast bestaat huisvesting uit wooneenheden op recreatieterrein en in woonunits, maar worden arbeidsmigranten ook gehuisvest in wooneenheden in gebouwencomplexen. Er worden in elk geval 64 arbeidsmigranten gehuisvest op een locatie op een bedrijventerrein in Katwijk⁵. Op deze grotere locaties kunnen meer

---

⁵ Bron: interview met huisvester (2021).

arbeidsmigranten gehuisvest worden dan in reguliere woningen, waardoor ongeveer de helft van alle bedden toegerekend kan worden tot deze locaties.

Woonwensen van arbeidsmigranten

De kwaliteit van de huisvesting en afstand tot de werklocatie zijn in de afgelopen jaren steeds belangrijkere vestigingsfactoren geworden voor arbeidsmigranten. Doordat de economische situatie in het thuisland steeds verder verbetert, worden salarisverschillen kleiner en is het voor werkgevers lastiger om goede (vooral Poolse) mensen te vinden. Huisvesters, ondernemers en uitzenders geven aan dat er vooral behoefte is aan short stay voorzieningen: kamergewijze verhuur met gedeelde, centrale voorzieningen. De SNF-norm (1 op 8) is minimaal⁶; vaak wordt er **al gekeken naar 1 op 6 / 1 op 4 of zelfstandige studio's**.

In een woonwensenonderzoek⁷ onder arbeidsmigranten worden de volgende aspecten genoemd:

- Aanwezigheid van Wi-Fi.
- Privacy: het delen van een badkamer en keuken is acceptabel, maar de slaapkamer is bij voorkeur privé.
- Bij voorkeur een oppervlakte tussen de 12m² en 25m².
- Liever niet te grootschalig: met maximaal 20 andere buitenlandse werknemers.
- Sportvoorzieningen en een winkel met producten uit het thuisland.
- Idealiter staat de woning binnen een straal van 10 kilometer van de werklocatie.

Uit ditzelfde onderzoek blijkt dat arbeidsmigranten liever niet via de werkgever of het uitzendbureau huren, maar via een particuliere (onafhankelijke) verhuurder. Het woonmilieu maakt weinig uit, zolang er wat voorzieningen en winkels in de buurt zijn. Uit de gesprekken blijkt dat de huisvesting bij voorkeur georganiseerd wordt op fiets- of loopafstand van voorzieningen. Bovendien geldt dat hoe langer arbeidsmigranten in Nederland zijn, hoe belangrijker de woonomgeving is. Zaken als leefbaarheid, toegang tot natuur en voorzieningen etc. worden dan belangrijker ten opzichte van bijvoorbeeld bereikbaarheid.

Invloed van corona op het huisvestingsvraagstuk

Als gevolg van corona is er in 2020 een tijdelijke dip geweest in het aantal **arbeidsmigranten dat in de regio werkt (zie ook de paragraaf 'effect coronacrisis op**

---

⁶ Per 1 januari 2021 worden de normen aangescherpt en wordt niet langer steekproefsgewijs maar bij alle panden gecontroleerd of aan de SNF-norm wordt voldaan. Zie ook: <https://www.abu.nl/kennisbank/arbeidsmigratie/vanaf-2021-snf-keurmerk-per-pand-en-scherpere-normen/>

⁷ Bron: Companen (2020)

aantal arbeidsmigranten' op pagina 9). In veel sectoren ligt de vraag inmiddels weer op of boven het 'oude' niveau en blijft de vraag naar arbeidsmigranten onverminderd toenemen. Dat geldt ook voor de vraag naar huisvesting.

De situatie rondom corona zorgt voor strengere richtlijnen rondom de huisvesting van arbeidsmigranten. De ABU heeft als richtlijn gesteld dat arbeidsmigranten met maximaal één andere persoon de slaapkamer mogen delen. Waar mogelijk en gewenst heeft elke arbeidsmigrant een eigen slaapkamer⁸. In de gesprekken wordt aangegeven dat de meeste arbeidsmigranten met zijn tweeën op een kamer slapen, vooral om de huisvesting betaalbaar te kunnen houden. Er wordt meer dan voorheen gefocust op het aantrekken van stellen of familie.

Het aanbod aan huisvesting in de regio is tijdelijk iets toegenomen. De verhuur van woningen door expats is afgenomen, waardoor er wat meer ruimte in de markt is ontstaan. Daarnaast proberen uitzenders en huisvesters creatief om te gaan met de tijdens de lockdown nauwelijks bezette hotels in de regio. Tegelijkertijd blijft het aanbod onvoldoende om aan alle vraag te voldoen.

3.2.3 Eerste blik op huisvestingsopgave

Vraag naar huisvesting blijft toenemen

Bedrijven en uitzenders vinden het (in toenemende mate) een uitdaging om voldoende huisvesting te vinden voor hun werknemers. Zij geven aan dat er op dit moment sprake is van een tekort, zeker tijdens seizoenspieken. Een gevolg van dit tekort is dat er sprake is van:

- a) *Huisvesting op niet-ideale locaties.* Een aantal gesprekspartners geeft aan dat reguliere eengezinswoningen in woonwijken niet hun voorkeur heeft voor de huisvesting van de bij of via hen werkzame arbeidsmigranten, maar dat dit wel de plekken zijn waar de markt dit toelaat. Op het moment dat er een passend alternatief is, bijvoorbeeld in de vorm van een appartementencomplex, is een **deel bereid om dit type huisvesting 'op te geven'**.
- b) *Huisvesting waarvan de kwaliteit lager is dan wenselijk.* Er kan bijvoorbeeld niet worden voldaan aan de SNF-norm of de woonwensen van arbeidsmigranten.
- c) *Huisvesting op locaties buiten de regio.* Een deel van de arbeidsmigranten werkt binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek, maar woont daarbuiten. Er zijn in elk geval tientallen arbeidsmigranten die dagelijks vanuit Den Haag of Volendam van en naar de regio pendelen.

---

⁸ Bron: ABU – Veiligheidsprotocol arbeidsmigranten (januari 2021)

De problematiek rondom het vinden van geschikte huisvesting is er niet alleen in de Greenport Duin- en Bollenstreek, maar ook elders in Nederland.

Wensen/behoefte vanuit uitzenders, huisvesters en bedrijven

Huisvesters geven aan dat zij graag op de hoogte blijven van nieuwe initiatieven rondom huisvesting van arbeidsmigranten, of in samenspraak met de gemeente aan de slag gaan bij de ontwikkeling van nieuwe locaties. Daarvoor geven huisvesters en bedrijven aan dat door gemeenten nog wat meer regie gevoerd zou kunnen worden op locaties waar dat mogelijk is.

Advies: onderzoek gewenst type huisvesting en potentiële locaties

Het aantal werkzame arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek is in de afgelopen jaren sterk gestegen (met jaarlijks 21 procent). Arbeidsmigranten komen naar de regio omdat er grote vraag is naar arbeidskrachten in onder andere de tuinbouw en daaraan gerelateerde werkgelegenheid in de industrie en logistiek. Als gevolg van corona is er een tijdelijke dip geweest in het aantal arbeidsmigranten. Daarna is de vraag in veel sectoren weer toegenomen naar (boven) het oude niveau. Vanuit de prognose is bovendien de verwachting dat het aantal arbeidsmigranten in de komende jaren zal blijven toenemen. Dit wordt onderbouwd door de resultaten van de gesprekken met uitzenders, huisvesters en bedrijven. Deze toename zorgt ervoor dat nieuwe mogelijkheden voor huisvesting gewenst zijn.

Er zijn verschillende manieren om het huisvestingsvraagstuk verder in te richten. Advies is om verder te onderzoeken welk type huisvesting aansluit bij de vraag. En in het verlengde daarvan welke locaties binnen gemeenten zich daarvoor het beste lenen. Dat kan bijvoorbeeld met behulp van een vlekkenplan met potentiële locaties voor nieuw te ontwikkelen huisvesting, of transformatie van bestaand (leegstaand) vastgoed.

Bijlage I: Methodiek

Methodiek

Het CBS geeft geaccrediteerde organisaties toegang tot de databestanden op basis waarvan het CBS haar statistieken opstelt (de zogenaamde 'CBS Microdata').

Decisio heeft toegang tot CBS Microdata en gebruikt dit om de 'Monitor internationale werknemers' op te stellen. Binnen deze monitor zoomen we onder meer specifiek in op arbeidsmigranten. Voor de monitor koppelt Decisio binnen CBS Microdata contract-informatie van arbeidsmigranten in Nederland aan verschillende persoonsgegevens. Op gemeenteniveau en (deels) op postcodeniveau geeft de monitor vervolgens onder meer inzicht in:

- Het aantal internationale werknemers dat in een regio woont en/of werkt
- In welke sector zij werkzaam zijn en wat zij verdienen
- Hoe lang zij in Nederland economisch actief zijn
- Waar ze vandaan komen, hoe oud ze zijn en hoe zij wonen

De data is beschikbaar voor de periode 2010-2019, waardoor niet alleen de huidige situatie maar ook de ontwikkeling in beeld gebracht wordt.

Definitie: wie is een arbeidsmigrant?

Een economisch-actieve internationale arbeidsmigrant is een persoon in loondienst bij een in Nederland gevestigde organisatie waarvoor loonheffing is betaald aan de Belastingdienst. Daarnaast geldt dat deze persoon alleen een buitenlandse nationaliteit heeft; oftewel deze persoon heeft niet de Nederlandse nationaliteit.

In de monitor 'Internationale werknemers' maken we onderscheid tussen

internationale kenniswerkers en arbeidsmigranten. Voor kenniswerkers wordt een minimale looneis gesteld voor twee leeftijdsgroepen. Alle werknemers die niet aan deze eisen voldoen, worden gerekend tot de groep arbeidsmigranten. In onderstaande tabel staat de looneis naar leeftijdsgroep weergegeven.

Minimale looneis voor de groep internationale kenniswerkers

Leeftijd	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
< 30 jaar	€ 25.761	€ 25.985	€ 26.605	€ 27.109	€ 26.926	€ 27.860	€ 28.333	€ 28.813	€ 29.293	€ 29.929
≥ 30 jaar	€ 35.128	€ 35.433	€ 35.867	€ 36.407	€ 36.723	€ 38.003	€ 38.648	€ 39.303	€ 39.953	€ 40.824

Bijlage II: Achtergrondcijfers

In onderstaande tabellen staan de belangrijkste cijfers over arbeidsmigranten weergegeven vanuit de *Monitor Internationale werknemers* (op basis van CBS Microdata). Voor de cijfers geldt dat wij niet mogen rapporteren over groepen kleiner dan 10 in aantal. Daarnaast ronden we de cijfers vanwege leesbaarheid af op vijftallen.

Aantal arbeidsmigranten naar werkgemeente

Tabel A. Aantal arbeidsmigranten, naar werkgemeente, 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Jaarlijks gemiddelde
Hillegom	580	1.465	730	785	1.895	1.880	2.035	2.040	3.380	3.415	22%
Katwijk	330	370	330	395	575	490	560	655	825	865	11%
Lisse	275	295	280	290	355	320	310	335	430	400	4%
Noordwijk	440	1.450	515	655	2.280	2.480	2.835	3.435	5.425	4.935	31%
Teylingen	225	305	295	350	440	495	545	575	765	755	14%
Greenport	1.850	3.885	2.150	2.475	5.545	5.665	6.285	7.040	10.825	10.370	21%

Let op: cijfers zijn niet gecorrigeerd voor exacte werklocatie en mensen die ingeschreven staan op een werklocatie elders maar hier werken (bij een uitzendbureau).

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata. Groei is gemiddeld jaarlijkse groei vanaf 2010 tot en met 2019.

Aantal arbeidsmigranten BRP-geregistreerd naar woongemeente

Tabel B. Aantal arbeidsmigranten, naar woongemeente, 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Jaarlijks gemiddelde
Hillegom	340	355	375	415	460	490	540	570	585	605	7%
Katwijk	435	500	485	540	580	605	705	745	805	860	8%
Lisse	390	420	345	415	390	330	340	345	370	410	1%
Noordwijk	565	610	660	845	885	970	1.060	1.290	1.395	1.440	11%
Teylingen	295	275	290	335	350	385	425	480	555	590	8%
Greenport	2.025	2.160	2.155	2.550	2.665	2.780	3.070	3.430	3.710	3.905	8%

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata. Groei is gemiddeld jaarlijkse groei vanaf 2010 tot en met 2019.

Instroom en uitstroom arbeidsmigranten naar werkgemeente

Tabel C. Instroom van arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019, naar werklocatie

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hillegom	1.125	225	180	1.330	875	1.060	1.030	2.130	1.815
Katwijk	180	120	165	280	125	195	265	365	330
Lisse	95	65	55	105	170	155	180	270	215
Noordwijk	1.175	185	260	1.840	1.135	1.235	1.725	3.400	2.245
Teylingen	165	125	125	215	205	225	230	435	315
Greenport	2.740	720	785	3.770	2.510	2.870	3.430	6.600	4.920

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

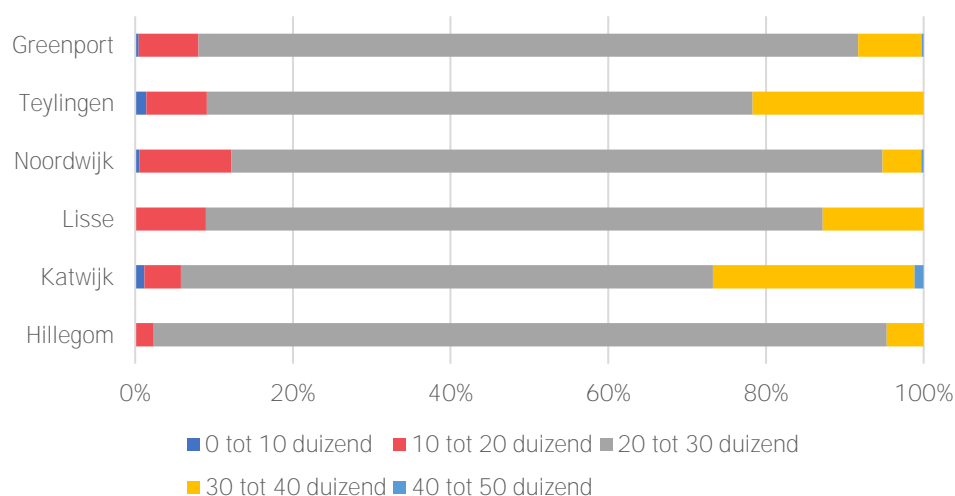
Tabel D. Uitstroom van arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019, naar werklocatie

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hillegom	220	970	140	215	845	900	1.025	705	1.750
Katwijk	125	155	130	100	210	130	160	175	270
Lisse	65	90	60	55	205	155	155	170	235
Noordwijk	155	1.090	165	190	925	890	1.115	1.370	2.710
Teylingen	75	145	85	115	165	155	185	220	310
Greenport	640	2.450	580	675	2.350	2.230	2.640	2.640	5.275

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Inkomen arbeidsmigranten

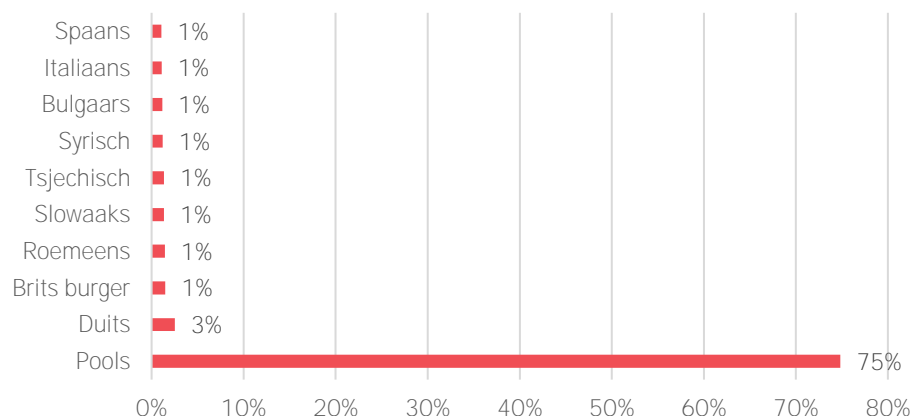
Figuur A. Inkomensklassen jaarinkomen arbeidsmigranten de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019, naar werklocatie

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

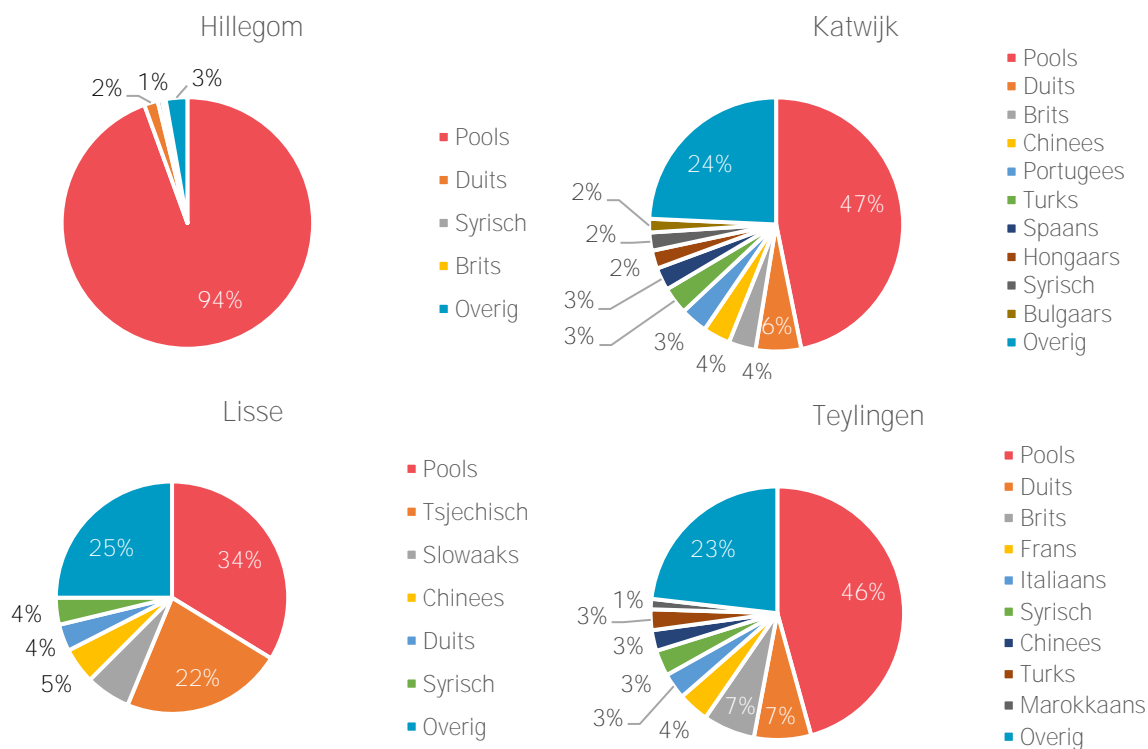
Herkomst arbeidsmigranten

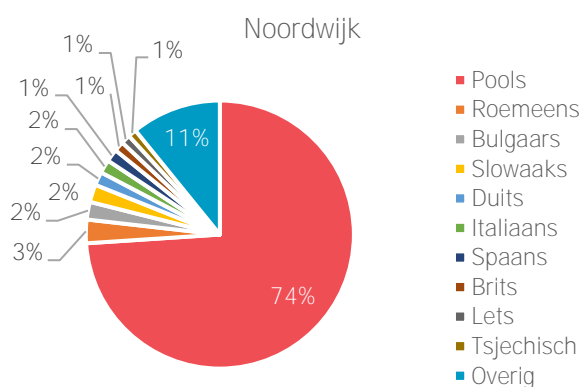
Figuur B. Top-10 nationaliteiten arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019, naar werklocatie

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Figuur C. Top-10 nationaliteiten arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019, naar werkgemeente

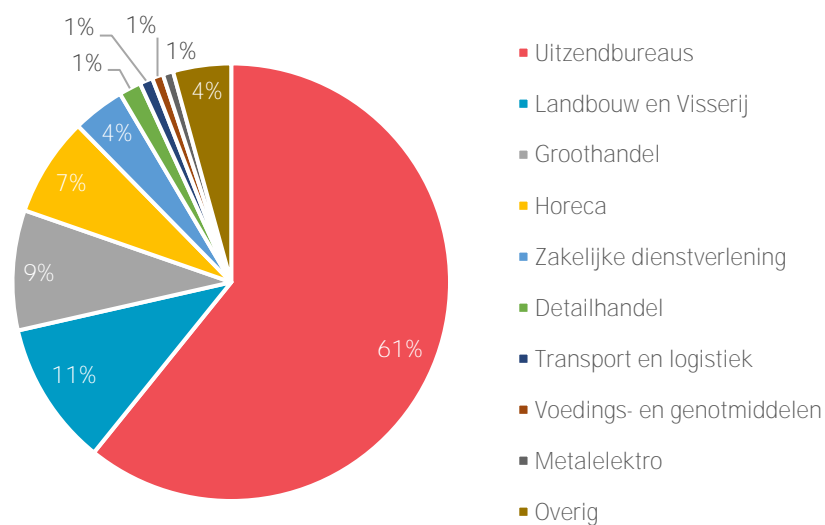

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Bedrijfssectoren arbeidsmigranten

Figuur D. Top-10 bedrijfssectoren van arbeidsmigranten die in de Greenport Duin- en Bollenstreek werken, 2019

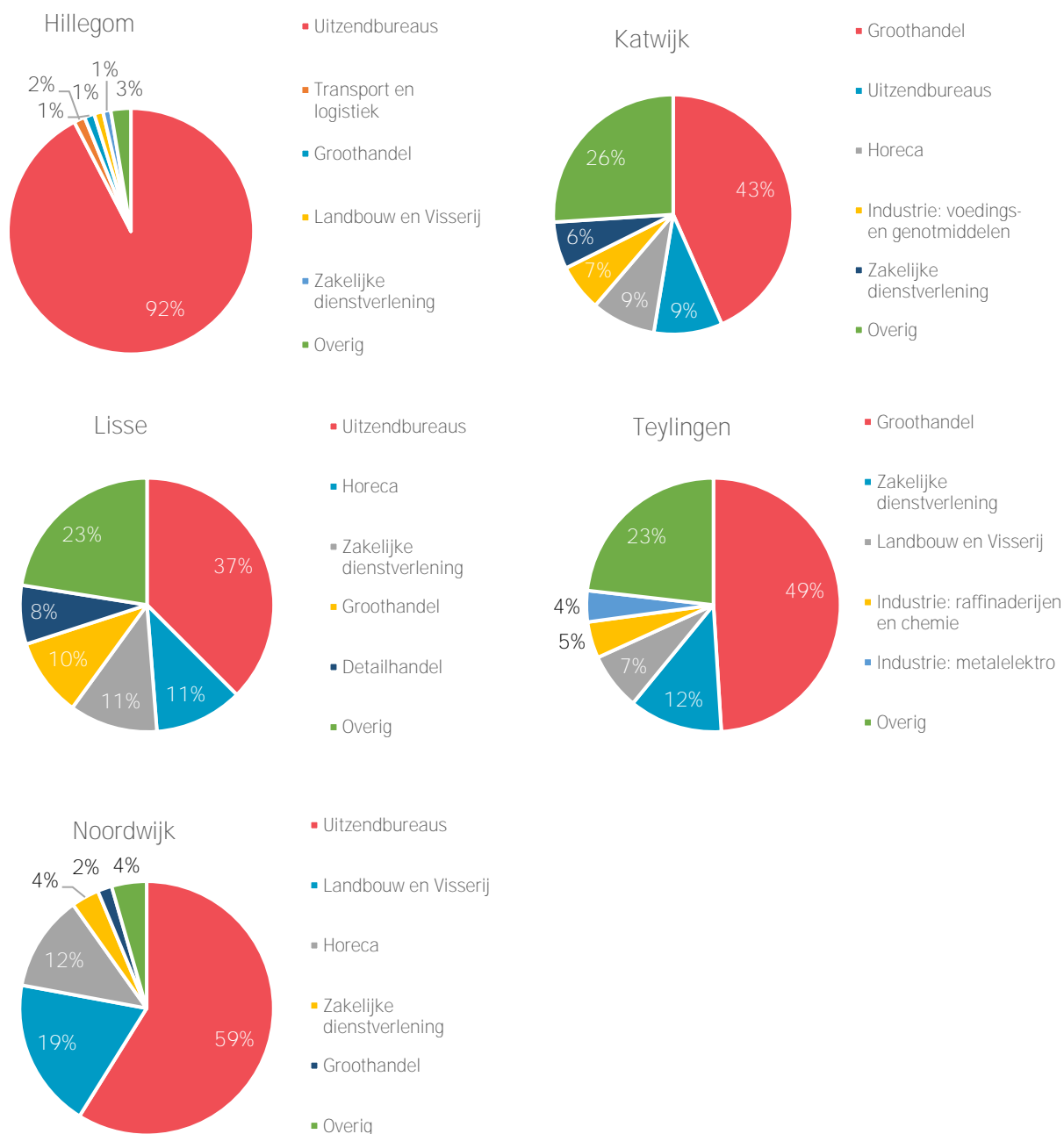
Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Tabel E. Aantal arbeidsmigranten, naar werklocatie, 2019

Bedrijfssector	Aantal	Aandeel
1. Uitzendbureaus en detachering	6.305	61%
2. Landbouw en visserij	1.105	11%
3. Groothandel	920	9%

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Figuur E. Top-10 bedrijfssectoren van arbeidsmigranten naar werkgemeente in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019, naar werklocatie

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Arbeidsduur arbeidsmigranten

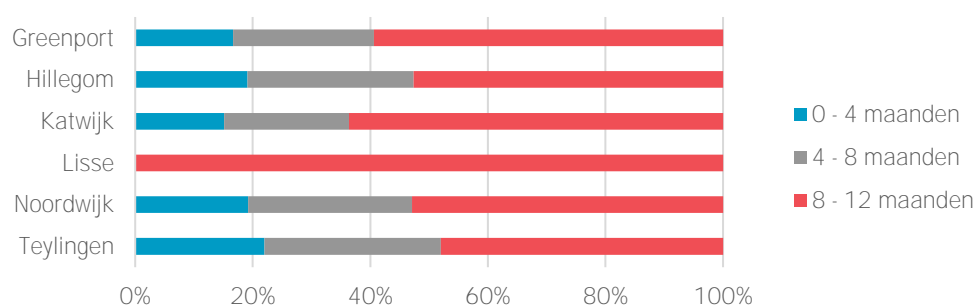
Kortdurend verblijf (< 1 jaar)

Figuur F1. Kortdurend verblijvende arbeidsmigranten (< 1 jaar) dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt, naar aantal maanden, 2019

Bron: Decisio (2020), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2020)

Figuur F2. Kortdurend verblijvende arbeidsmigranten (< 1 jaar) dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt, naar aantal maanden, 2019

Bron: Decisio (2020), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2020)

Langer verblijvende arbeidsmigranten (> 1 jaar)

Tabel F. Aantal langer (> 1 jaar) verblijvende arbeidsmigranten dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek werkt

Jaar	Aantal nieuwe arbeidsmigranten	Aandeel aanwezig na:								
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar
2010	1.850	65%	50%	43%	37%	28%	24%	21%	19%	17%
2011	2.740	21%	17%	36%	28%	24%	19%	11%	9%	
2012	720	60%	42%	30%	24%	20%	17%	14%		
2013	785	62%	38%	29%	21%	15%	13%			
2014	3.770	53%	40%	31%	23%	19%				
2015	2.510	48%	28%	23%	17%					
2016	2.870	45%	33%	22%						
2017	3.430	58%	58%							
2018	6.600	43%								
2019	4.920									

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Tabel H. Aantal langer (> 1 jaar) verblijvende arbeidsmigranten dat in de gemeente Hillegom werkt

Jaar	Aantal nieuwe arbeidsmigranten	Aandeel aanwezig na:								
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar
2010	580	62%	49%	47%	36%	32%	27%	22%	20%	16%
2011	1.125	21%	20%	34%	26%	21%	16%	12%	10%	
2012	225	69%	51%	38%	29%	24%	18%	13%		
2013	180	64%	47%	33%	25%	19%	14%			
2014	1.330	47%	31%	24%	23%	19%				
2015	875	40%	20%	19%	14%					
2016	1.060	40%	35%	22%						
2017	1.030	61%	61%							
2018	2.130	39%								
2019	1.815									

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Tabel I Aantal langer (> 1 jaar) verblijvende arbeidsmigranten dat in de gemeente Katwijk werkt

Jaar	Aantal nieuwe arbeidsmigranten	Aandeel aanwezig na:								
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar
2010	330	62%	45%	33%	29%	24%	21%	20%	18%	18%
2011	180	42%	28%	33%	31%	22%	19%	17%	14%	
2012	120	50%	38%	29%	25%	21%	21%	17%		
2013	165	67%	39%	33%	27%	24%	24%			
2014	280	55%	41%	32%	23%	21%				
2015	125	64%	48%	40%	28%					
2016	195	54%	41%	28%						
2017	265	70%	70%							
2018	365	60%								
2019	330									

Tabel J Aantal langer (> 1 jaar) verblijvende arbeidsmigranten dat in de gemeente Lisse werkt

Jaar	Aantal nieuwe arbeidsmigranten	Aandeel aanwezig na:								
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar
2010	275	76%	65%	56%	53%	22%	16%	15%	15%	13%
2011	95	37%	32%	32%	16%	16%	16%	0%	0%	
2012	65	46%	31%	15%	0%	0%	0%	0%		
2013	55	64%	36%	27%	18%	0%	0%			
2014	105	48%	29%	24%	14%	10%				
2015	170	35%	9%	0%	0%					
2016	155	42%	19%	13%						
2017	180	39%	39%							
2018	270	35%								
2019	215									

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Tabel K Aantal langer (> 1 jaar) verblijvende arbeidsmigranten dat in de gemeente Noordwijk werkt

Jaar	Aantal nieuwe arbeidsmigranten	Aandeel aanwezig na:								
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar
2010	440	64%	45%	39%	34%	28%	26%	24%	22%	20%
2011	1.175	14%	10%	40%	31%	27%	22%	11%	9%	
2012	185	57%	38%	27%	22%	22%	19%	16%		
2013	260	62%	37%	27%	19%	17%	13%			
2014	1.840	58%	46%	37%	24%	19%				
2015	1.135	51%	35%	27%	21%					
2016	1.235	47%	31%	21%						
2017	1.725	57%	57%							
2018	3.400	43%								
2019	2.245									

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Tabel L Aantal langer (> 1 jaar) verblijvende arbeidsmigranten dat in de gemeente Teylingen werkt

Jaar	Aantal nieuwe arbeidsmigranten	Aandeel aanwezig na:								
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar
2010	225	67%	49%	40%	36%	31%	29%	22%	20%	16%
2011	165	39%	27%	33%	21%	21%	18%	12%	9%	
2012	125	64%	40%	28%	28%	20%	16%	16%		
2013	125	56%	28%	20%	12%	0%	0%			
2014	215	56%	37%	30%	26%	21%				
2015	205	61%	34%	24%	22%					
2016	225	58%	31%	24%						
2017	230	57%	57%							
2018	435	53%								
2019	315									

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata; CBS Statline (2021)

Woon-werkrelaties

Uitgaande pendel

Tabel M Aandeel arbeidsmigranten dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek woont en werkt, naar gemeente, 2019

Woongemeente	Aantal geregistreerd	Werkt in woongemeente	Werkt elders in Greenport Duin- en Bollenstreek	Werkt buiten Greenport Duin- en Bollenstreek
Hillegom	605	26%	17%	57%
Katwijk	860	24%	17%	58%
Lisse	410	13%	33%	54%
Noordwijk	1.440	42%	15%	43%
Teylingen	590	15%	26%	58%

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata

Inkomende pendel

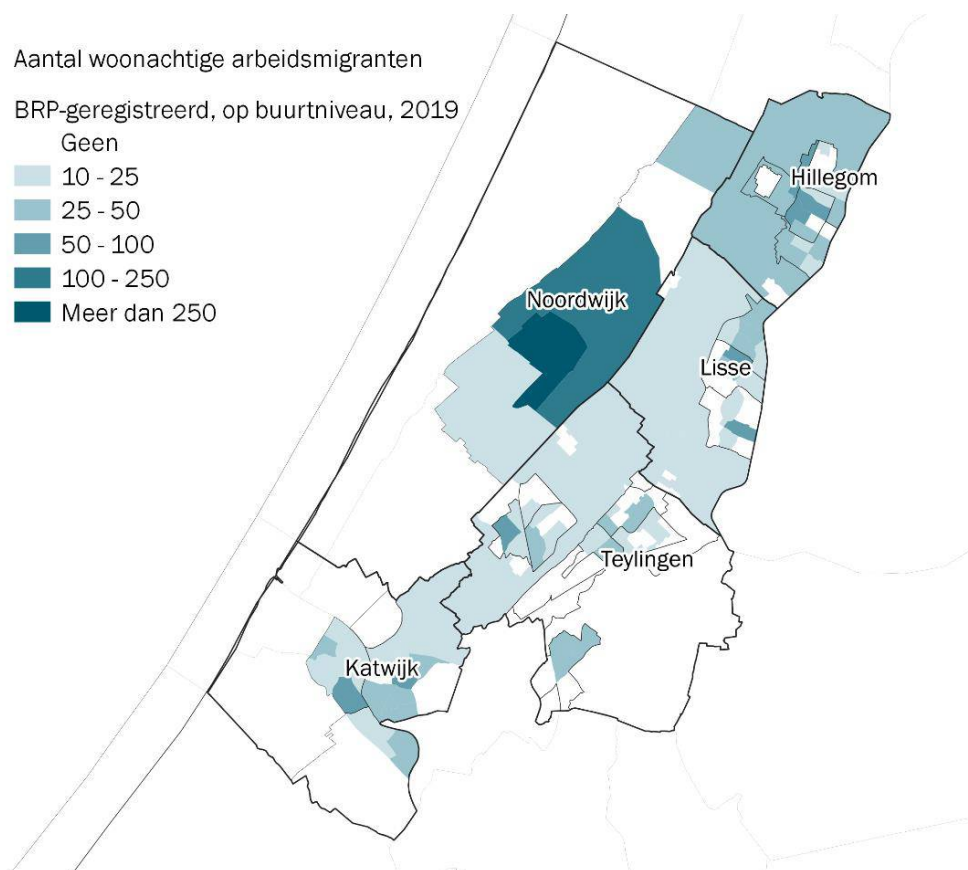
Tabel N Aandeel arbeidsmigranten dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek woont en werkt, naar gemeente, 2019

Werkgemeente	Aantal geregistreerd	Woont in werkgemeente	Woont elders in Greenport Duin- en Bollenstreek	Woont buiten Greenport Duin- en Bollenstreek
Hillegom	3.415	36%	28%	36%
Katwijk	865	30%	21%	49%
Lisse	400	23%	36%	40%
Noordwijk	4.935	40%	17%	43%
Teylingen	755	16%	25%	59%

Bron: Decisio (2021), op basis van CBS Microdata

Woonlocatie van arbeidsmigranten

Figuur G Aantal BRP-geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten naar buurt, 2019

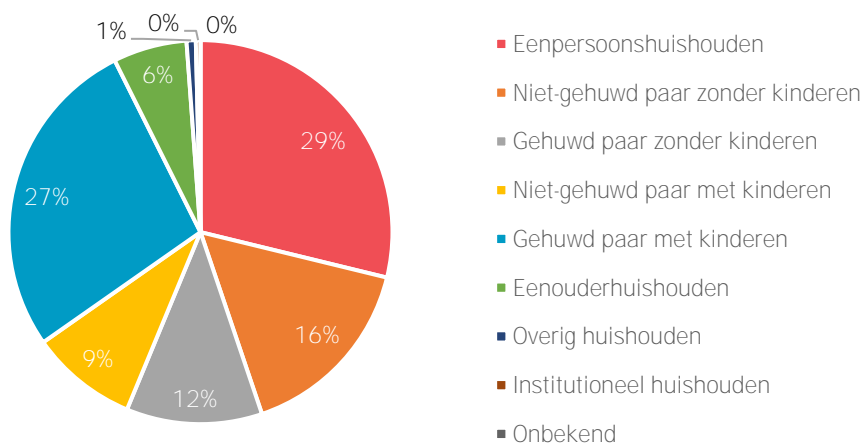
Bron: Decisio (2021), via CBS Microdata

Tabel O Wijken met meer dan 100 BRP-geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten in de Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019

Gemeente	Wijk	Aantal geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten
Hillegom	Hillegom Midden	215
Hillegom	Hillegom Zuid	150
Hillegom	Hillegom Noord	110
Hillegom	Hillegom West	90
Hillegom	Buitengebied	40
Katwijk	Rijnsburg	240
Katwijk	Katwijk aan Zee	215
Katwijk	Katwijk aan den Rijn	175
Katwijk	Katwijk Noord	165
Katwijk	Valkenburg	60
Katwijk	Landelijk gebied Katwijk	10
Lisse	Lisse Noord	145
Lisse	Centrum	130
Lisse	Lisse Zuid	105
Lisse	Buitengebied	30
Noordwijk	Noordwijkerhout	690
Noordwijk	Noordwijk-Binnen	420
Noordwijk	Noordwijk aan Zee	330

Type huishouden

Figuur H Aandeel van type huishouden van arbeidsmigranten dat in de Greenport Duin- en Bollenstreek woont, 2019

Internationale kinderen van arbeidsmigranten

Tabel P Aantal kinderen van arbeidsmigranten naar woongemeente, 2019

Woongemeente	Kinderen
Hillegom	230
Katwijk	325
Lisse	165
Noordwijk	440
Teylingen	285
Greenport Duin- en Bollenstreek	1.445

Figuur 1 Aantal kinderen van arbeidsmigranten naar leeftijdscategorie woonachtig in Greenport Duin- en Bollenstreek, 2019

